

ויזרע יצחק

פרשת "מקץ"

הפטרה: "רני ושמוחי"

כז' כסלו תשע"א

יוצא לאור ע"י מדרשת

"ויזרע יצחק"

ע"ש יצחק בן חמו בר אסתר ז"ל

ש"ש	חיפה	ת"א	י"ם	פניסה
16:18	16:03	16:16	16:00	
17:17	17:13	17:16	17:14	יציאה
17:51	17:46	17:49	17:53	ר"ת

הגיגים מפרשת השבוע

"ויהי מקץ שנתיים ימים" (בראשית מא' א)

"ודבר שפתיים אך למחסור" (משלי יד' כג) על ידי שאמר לשר המשקים "זכרתי והזכרתי" ניתוסף לו שתי שנים שנאמר: "ויהי מקץ שנתיים ימים" (בראשית מא' א). (מדרש)

לפי ה"משך חכמה", ההנהגה העליונה סיבבה בהשגחה שיוסף יושם בבור וישהה במחיצתם של שר האופים ושר הטבחים של המלך, וכל זאת כדי שילמד מהם את דרכי המלכות וטכסיסי השלטון, בכדי להכשירו להיות שר ושליט במדינה הזו, אשר באותה העת משלה בכיפה והיתה ברום מעלת החכמה וההשכלה, והיו בה חרטומים וקוסמים. ובשבת יוסף בבית האסורים הובאו לשם הסריסים אשר למלך, שר המשקים ושר האופים, וכאשר היה יוסף משרת לפניהם, הוא למד וקבל מהם את נימוסי השלטון וטכסיסי המלכות במצרים וכל דרכי הנהגתה. ובאמת, אחר אשר השתלם יוסף בכל דרכי המלכות יצאו שר המשקים ושר האופים מבית האסורים וגם יוסף אמור היה לצאת מהבור כי לא היה עוד תועלת בישיבתו בבית האסורים, אלא שאז "נכשל" יוסף ושם את בטחונו בשר, על כן סבבה ההשגחה ששר המשקים ישכח את יוסף.

"ואני שובעתי עליך לאמר תשבע זלום לפתך אתו, ויען יוסף את פרעה לאמר בלעדי" (בראשית מא' טו-טז)
דבריו של פרעה אל יוסף נראים תמוהים ולא ברורים, במקום לומר לו בפירוש "שמעתי עליך שאתה פותר חלומות" הוא נגש בדרך מסורבלת ואומר "תשמע חלום לפתור אותו" וכי יכול לפתור את החלום מבלי לשמוע אותו? ועוד צריך להבין מדוע אומר פרעה "שמעתי עליך לאמר" הרי כל מקום שנאמר "לאמר" הכוונה היא לאמור לאחרים? מסביר ה"אור החיים", שפרעה התחכם לדבר אל יוסף בצורה כזו שיוסף יהיה חייב לפתור את החלום ולא יוכל להתחמק על ידי אמתלאות שונות. פרעה בא בטענה ואומר ליוסף שהוא, יוסף, כמו פיו העיד שהוא פותר חלומות, וכעת לא יוכל להתחמק, או שיפתור לפרעה את חלומו, או שיתחייב על כך שרימה את בני האדם באומרו שהוא פותר חלומות וכעת הודה ש"אין בפיהו נכונה", וזוהי כוונת דבריו של פרעה ליוסף: "שמעתי עליך לאמר", כלומר שמעתי שאתה מכריז ואומר "תשמע חלום לפתור אותו", מה שלכאורה נכון, שהרי יוסף אמר לשר המשקים ולשר האופים "ספרו נא לי" (בראשית מ' ח), ובעצם כעת התחייב יוסף לפתור את חלומו של פרעה בכדי לצדק את דבריו. אך יוסף לא נשאר חייב ומיד "ויען יוסף את פרעה לאמר" (בראשית מא' טז), מה שטענת במילה "לאמר" שאני מכריז שאני יודע לשמוע חלום ולפתור אותו, "בלעדי" לא כך היו הדברים, אלא אמרתי ש"א-לוקים יענה את שלום פרעה", כלומר הא-לקים ימציא פתרונים לחלומו של פרעה באמצעותי, ומצינו שכך גם אמר יוסף לשר המשקים ושר האופים "הלא לא-לקים פתרונים", ספרו לי אולי ימצא פתרון ומעולם לא אמר יוסף שהוא פותר החלום.

"ויאמר פרעה אל עבדיו הנמצא כזה איש אשר רווח א-לקים בו" (בראשית מא' לו)

פרעה לא רצה למנות את יוסף כמשנה למלך ללא רשותם של השרים, אך פרעה גם ידע שעובדת היותו של יוסף עברי תגרור התנגדות מצידם, מפני שהעבריים היו שנואי נפשם של המצריים, ו"לא יאכלו מגעם ולא יתחברו עמהם, כי טמאים הם אצלם", לכן התחכם והוציא מהם הודאה שלא ימצאו איש מצרי אשר רוח א-לקים בו כמו ביוסף. ואחרי שהודו בכך אמר ליוסף: "אחרי הודיע א-לקים אותך את כל זאת", כלומר פרעה מאשר שהפתרון הוא טוב ונכון בעיניו ובעיני עבדיו, ומאחר שהסכימו בזה גם עבדיו הוסיף ואמר: "אתה תהיה על ביתי". (רמב"ן)

לע"נ הרה"ג מרדכי צמח אליהו בר מזל טוב זצ"ל

לעילוי נשמת יצחק אוחיון בן סולטנא ז"ל

לעילוי נשמת מרים בן חמו בת פלורה ז"ל

מעוניין לקבל את העלון ישירות לתיבת הדוא"ל שלך? שלח מייל לכתובת: Yossef.Benhamo@gmail.com

העלון מוקדש לעילוי נשמת:

חביבה חיה בנימין בת גורג'יה ז"ל
נלב"ע יא' ניסן תשס"ז

יצחק בנימין בר שורין ז"ל
נלב"ע יג' אדר ב' תשל"ג

יצחק בן חמו בר אסתר ז"ל
נלב"ע יג' אדר ב' תשס"ה

ת.נ.צ.ב.ה

אין לעיין בעלון בשעת התפילה

לא לשמור על קדושת הגליון

"הֲזֹה אֲזִיכֶם הַקֶּטָן אֲשֶׁר אִמְרַתֶם אֵלַי וַיֹּאמֶר א-לֵקִים יִזְנֶךָ בְּנִי" (בראשית מ"ג כ"ט)

שאלתו של יוסף תמוהה, מה היתה כוונתו בשאלה "הוזה אחיכם הקטן?" ומה המקום לברכה שברך אותו "א-לקים יחנך בני" לפני שקיבל תשובה על שאלתו הראשונה? מסביר ה"תוספת ברכה" שאין כאן שאלה "האם זה באמת אחיכם" אלא תמיחה על כך שהאחים מכנים אותו "אחינו הקטן", בעוד שיוסף רואה לפניו אדם מבוגר, בעל בעמיו, מה עוד שבאותה העת כבר היה מטופל בעשרה בנים כפי שמבואר בפרשה הבאה (בראשית מ"ו כ"א). וכדי שלא יחדשו בו שכוונתו להטיל בו עין הרע, לכן הוסיף ואמר בברכה "א-לקים יחנך בני".

"הַבּוֹקֵר אֹר וְהָאֲנָשִׁים שׁוֹלְזוּ הַמָּה וּזְמוּרֵיהֶם" (בראשית מ"ד ג')

מדוע מדגיש הכתוב שנשלחו גם החמורים, "המה וחמוריהם"? אלא שמובא בגמרא (תענית כ"ד) הסיפור על חמורו של רבי יוסי דמן יוקרת, שהיה משכיר אותו בכל יום, ובערב היו מניחים על החמור את דמי השכירות ושולחים אותו והיה מגיע באופן עצמאי לביתו. ומוסיפה הגמרא ומספרת שאם דמי השכירות שהניחו עליו היו נמוכים או גבוהים מהסכום המדויק החמור לא היה זה ממקומו, ופעם בטעות נשכחו על החמור זוג נעליים והחמור לא זז ממקומו עד שהסירו אותם מעליו. מסיפור זה לומדים שאפילו בהמתם של צדיקים לא נכשלת בגזל. יוסף ידע שגם החמורים של השבטים לא יכשלו בלקיחת דבר שאינו שלהם, ולכן חשש כאשר בקש לשים את הגביע באמתחת בנימין שחמורו לא יסכים לזוז ממקומו, שאם לא היה ראוי להם הצער הזה שהוא עושה להם לא היה חמורו של בנימין אשר עליו הגביע הולך. וכיוון ששמע שהלכו "המה וחמוריהם" הבין שמהשמים מסכימים עם מעשיו. (רבי אליעזר יצחק פריד מוולוז'ין)

הגיגים לחנוכה

"תָּנוּ רַבָּנָן מִצְוַת זְנוּכָה נֵר אִישׁ וּבֵיתוֹ, וְהַמְהַדְרִין נֵר לְכָל אֹזֶד וְאֹזֶד, וְהַמְהַדְרִין מִן הַמְהַדְרִין... בֵּית הַיֵּלֶל אֹמְרִים יוֹם רֵאשׁוֹן מִדְּלִיקַת אֹזֶת מִכֶּאֱן וְאִיכָךְ מוֹסִיף וְהוֹלֵךְ" (שבת כ"א:)

לפי הגמרא לעיל, עיקר מצות החנוכה היא "נר איש וביתו", כלומר נר אחד עבור כל בני הבית בכל לילה, אך מנהג העולם הוא להדליק בכל ערב מספר נרות כמספר הימים, כפי שמופיע בגמרא כשיטת בית הילל ל"מהדרין מן המהדרין", ואכן מיוחדת מצוה זו של הדלקת נרות חנוכה שבה כל העולם נוהג כשיטת ה"מהדרין מן המהדרין", עובדה שאנו לא מוצאים בשום מצוה אחרת, ונשאלת השאלה, מדוע? אלא שהעובדה הזו ש"לא מצאו אלא פך אחד של שמן שהיה מונח בחותמו של כהן גדול" (שבת כ"א:) תמוהה ובלתי מובנת, מנין הגיעה חתימתו של הכהן הגדול אל פך השמן? וכי הכהן הגדול היה חותם על כל פך ופך שהובא למקדש? הרי זה תפקידו של הגזבר להשגיח ולוודא שהכל כשר, והיינו מצפים שחתימתו של הגזבר תהיה על פך השמן, אלא נראה שפך השמן שנמצא היה שייך לכהן הגדול עצמו, והשמן היה מיועד ל"מנחת החביתין", שהיה הכהן הגדול מקריב בכל יום. אלא שאם כך, מתעוררת שאלה נוספת, הרי אינו דומה דין השמן למאור לדין השמן למנחות. שהדין הוא ששמן למאור צריך להיות "כתית" ואילו השמן למנחות לא חייב להיות "כתית", "זך כתית למאור ואין זך כתית למנחות" (מנחות פ"ג), אם כן כיצד הדליקו את המנורה משמן זה שאינו "כתית"? אלא חייבים לומר, שהכהן הגדול היה מהדר במצוות, ואפילו ל"מנחת חביתין" היה מכין את השמן הטהור ביותר, "כתית", כמו למנורה. אם כך, נס החנוכה התרחש הודות לכך שהכהן הגדול שבאותו הדור היה מהדר מאוד במצוות, ולכן נוהג העולם במצווה זו כ"מהדרין מן המהדרין". (הרבי מגור)

"יִבְרַךְ הַמּוֹדֵלִיק קוֹדֶם הַהֶדְלָקָה שְׁלֵשׁ בְּרֻכּוֹת: לַהֲדִלִיק... שְׁעֵשֶׂה נְסִים... וְשִׁהְיוּ זֵנוּ וְקִשְׁטֵי קִלְטֵי סֵיף יָב) סדר הברכות בהדלקת נרות חנוכה שבלילה הראשון, מרומז בפסוק: "עשה לך שרף, ושים אתו על נס, והיה כל הנשוך וראה אתו וחי" (במדבר כ"א ח), והרמז הוא כך: "עשה לך שרף" מרמז על ברכת "להדליק נר של חנוכה", ו"שים אתו על נס" מרמז על ברכת "שעשה נסים", ו"ראה אתו וחי" מרמז על ברכת "שהחינו". (רבי יצחק מוולוז'ין)

"בִּימֵי מִתְתִּיהַ בֶּן יוֹזָבֵד כֶּהֵן גָּדוֹל זִשְׁמוֹנָאִי וּבְנָיו" (על הנסים)

הכינוי "חשמונאי" שניתן למתתיהו בן יוחנן כהן גדול מרמז על הגזירות שנגזרו על היהודים על ידי היוונים באותם הימים: ח'ודש, ש'בת, מ'ילה, נ'ידה, א'י'שות. ראשי תיבות "חשמונאי".

"נֵר זְנוּכָה מִצְוָה לְהַנְיֹזָה עַל פְּתוֹן בֵּיתוֹ מִבְּחוּץ... וּבִשְׁעַת הַסְכָּנָה מְנִיזָה עַל שׁוֹלְזוֹ וְדִיו" (שבת כ"א).

מדין הגמרא מקום הדלקת נרות החנוכה הוא "מבחוץ", מחוץ לבית, ואילו כעת, אנו לרוב מדליקים "מבפנים", בתוך הבית, הכיצד? אלא, יש לומר שבזמן הגמרא היו השונאים והמציקים של העם היהודי חיצוניים, מבחוץ, ובאמצעות נר חנוכה הכריזו בצורה הפגנתית את הנצחון על אותם אויבים חיצוניים, היוונים, שרצו לעקור אותנו מהיהדות. ואילו בזמננו, נמצאים שונאי היהדות בפנים, בתוך הבית, ואת הניצחון צריך להפגין כנגד האויב מבית" (דברים בעתם)

לרפואת כל חולי עם ישראל ובכללם: ה"ה אשר בן חמו בר מרצדס הי"ו

הארות והערות ניתן להפנות לטלפון: 052-3268315 או בדוא"ל: Yossef.Benhamo@gmail.com

גמ"ח תפילין "יד יצחק"

ברשותנו מבחר תפילין רש"י (ספרדי, אשכנזי, איטרי) להשאלה בטלפון: 052-3268315

חברת הבקשות "מאיר השחר" בני ברק ומדרשת "ויזרע יצחק"

לימוד פיוטים ובקשות נוסח מרוקו בהדרכת ע"ה יוסף בן חמו מוצ"ש 20:30 בית כנסת "תורת ישראל" קריית הרצוג ב"ב